

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. אי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבעל חוב ... כגון דשויה ניהליה אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזה.....2
- ב. גזל והשבית ומכר וגזל והשבית והוריש מה שהשבית מכר מה שהשבית הוריש....3
- ג. השבית לוקח ... מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו.....4
- ד. השבית עובד כוכבים ... תקנתא לעובד כוכבים ניקו ונעבוד ... דזבניה לישראל ... תיקו 6
- ה. האי מאן דגזל דיקלא מחבריה וקטליה אף על גב דשדיא מארעא לארעא דידיה... דיקלא ועביד גובי לא קני ... גובי דדיקלא מיקרי.....6
- ו. גובי ועבדינהו כשורי קני כשורי רבירבי ועבדינהו כשורי זוטרי לא קני ... עבדינהו קצוצייתא קני ...לוליבא ועבדינהו הוצי קני ... הוצי ועבדינהו חופיא קני ... חופיא ועבדיה שרשורא לא קני.....7
- ז. נחלקה התיומת נעשה כמי שנמלה ופסול.....7
- ח. דגזל עפרא ...ועבדיה לבינתא לא קני ... דהדר משוי ליה עפרא לבינתא ועבדיה עפרא קני ... ופנים חדשות באו לכאן ... דגזל נסכא ... ועביד זוזי לא קני ... זוזי ועבדינהו נסכא קני ... שחימי ועבדינהו חדתי לא קני חדתי ועבדינהו שחימי קני.....12
- ט. גנב מלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר.....13
- י. ההוא גברא דגזל פדנא דתורי מחבריה אזל כרב בהו כרבא זרע בהו זרעא ... כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה ... האי אינש גזלנא עתיקא הוא ובעינא דאיקנסיה.....15
- יא. גזל בהמה והזקינה ... משלם כשעת הגזלה ... בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך..15
- יב. גזל מטבע ונסדק פירות והרקיבו יין והחמיץ משלם כשעת הגזלה.....16
- יג. מטבע ונפסל תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח בהמה ונתעבדה בה עבירה או שנפסלה מעל גבי המזבח או שהיתה יוצאה ליסקל אומר לו הרי שלך לפניך.....17
- יד. המחליף פרה בתמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר ברשותי ילדה והלה שותק זכה בה זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקן זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה.....19
- טו. שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין.....20
- טז. אין נשבעין לא על העבדים ולא על הקרקעות.....21

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

דף צו.

א. אי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבעל חוב ... כגון דשויה ניהליה אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזה

בעל חוב שטרף¹ בחובו מיד הלוקח מה שראוי לו הן מן הקרן הן מן השבח כפי שהתבאר לעיל דף צה: רואין הנשאר מהקרקע אם יש בו שיעור כדי שדה בשדה או גינה בגינה, כגון שנשאר לו בשדה בית ט' קבין ובגינה בית חצי קב², יכול בעל חוב לומר ללוקח טול חלקך בקרקע, ואין הלוקח יכול לומר לו תן לי חלקי במעות כיון שיש לו שיעור שדה או גינה³. והוא הדין שאין הבעל חוב יכול לכופו שיתננו לו והוא יתן לו מעות.

ואם אין בו שיעור שדה או גינה כנזכר אז תלוי ברצון הלוקח, אם ירצה יטול הקרקע ואם ירצה צריך הבעל חוב ליתן לו מעות⁴. יש אומרים שהוא הדין אם לא היה דמי החוב רק נגד הקרן ולא נגד השבח, שאז נשאר כל השבח ללוקח גם הדין כך.

ודוקא שלא עשאו המוכר אפותיקי, אבל אם עשאו אפותיקי גובה בעל חוב אף השבח⁵, כיון שאומר קרקעי היא שהשתבחה שהרי היא כמכורה לי

¹ שו"ע ונו"כ קמו ב

² שהוא שיעור שדה, וחצי קב הוא שיעור גינה, וכמו שכתבו הטור (והמחבר) בסימן ר"ח (טור סעיף ח' ומחבר) סעיף ט' ע"ש, וגם (במחבר) בריש סימן קע"א [סעיף ג']. סמ"ע שם יג

³ סמ"ע שם יד מהטור

⁴ כתב המגיד משנה (פכ"א ממלוה ה"ה) אם החוב קמן ואם ישומו לו קרקע לא יהיה שמו עליו אין מכריחין לקבלו רק משכירין או מוכרין הקרקע לזמן כדי שיקבל מדמי שכירות מעותיו, ש"ך (סקב"ג).

⁵ אפילו לא מסיק ביה רק שיעור ארעא לבד והשבח עודף על חובו גובה כל הקרקע דימעון קרקע שלי השביח, כן דעת רוב מחברים. והש"ך (סקב"ו) ביקש להכריע בדעת החולקים דאף באפותיקי לא שקיל יותר מכדי חובו, ועיין תומים (שם) כי אין הכרעתו מכרעת ובטל ממש היחיד במעוטו. תומים כח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

מתחלת השיעבוד כאפותיקי⁶, רק שנותן ללוקח הוצאותיו⁷, ואם ההוצאה מרובה על השבת, אין לו הוצאה רק כדי השבת בלחוד.

ב. גזל והשביח ומכר וגזל והשביח והוריש מה שהשביח מכר מה שהשביח הוריש

גזל שדה השביח⁸ באופן שזוכה בשבח⁹, ומכרו לאחר או הורישו, קנה גם הלוקח או הוריש את השבת, ואף לדעת האומרים שלפני יאוש אין הגזלן זוכה בשבת, מ"מ הלוקח והוריש זוכים בשבח¹⁰, אלא שהגזל חוזר ונוטל השבת מן הגזלן¹¹.

מכר הגזלן¹² הפיץ מטלטלין לפני יאוש¹³ והשביח, בין שהשביח ביד גזלן קודם שמכרו ובין שהשביח ביד הלוקח, צריך הנגזל לשלם השבח¹⁴, אלא

⁶ לבוש שם ובש"ך כה כתב ולפי זה אפילו בלא דאקני' או אפי' שמפורש בשטר שלא יגבה מדאקני' גובה הבע"ח השבח מטעם דארעאי אשבת, ה"מ כתב דיש שטה אחרת בזה שלא יפה כח האפותיקי לטרוף יותר משעור חובו אלא שיכול לסלק להלוקח בדמים ואינו מחויב לתת לו קרקע אבל לענין השבת אין חילוק באפותיקי ולזה נוטה דעת הש"ך והכריח כן בראיות ע"ש דמסיק וכ' ז"ל סוף דבר לפ"ד שטה זו עיקר בגמ' ובסברא אך כיון שרבו הראשונים החולקים אינני כדאי להכריע אבל מכל מקום נ"ל ברור שיכול הלוקח לומר קים לי כוותיהו עכ"ל. אולם עיין אורים שם כזו שלרוב מחברים ס"ל כדיעה ראשונה והחולקים במילין במעוטן.

⁷ והיינו בדלא הלוח לו אלא שיעור ארעא, אבל אם הלוח לו שיעור ארעא ושבהא אינו נותן לו אפילו מן ההוצאה כלום, כ"כ הטור בהדיא בסעיף ו. סמ"ע שם טו

⁸ שו"ע ונו"כ שסב ד

⁹ היינו לאחר יאוש לכו"ע, ולפני יאוש לדעת הטור והרמ"א, כמו שנתבאר לעיל, ועי' סמ"ע סק"ז.

¹⁰ ואם נשתנה זוכה בגוף השבת, ואם לא נשתנה מחזיר גוף הגזילה והבעלים מחזיר לו דמי השבת, כן משמע בסמ"ע סק"ד.

¹¹ ומ"ש שנוטל מן הגזלן ע"כ קאי רק בלוקח, אבל ביורש לא שייך, שהרי אינו קיים, וביש"ש מפרש שהוריש בחייו.

¹² שו"ע ונו"כ שם

¹³ דאילו לאחר יאוש הרי נקנה לו ביאוש וש"ר, וא"צ להחזיר החפץ

¹⁴ מפני תקנת השבים, ובקרקע לא תיקנו, ועיקר תקנת השבים הוא גבי השביחה גזלן, אלא שתיקנו גם ללוקח ממנו, מפני שגם זכות זו מכר לו, כמו שיתבאר ולדעת הרמב"ם שהגזלן עצמו אינו זוכה בשבת קודם יאוש, תיקנו חז"ל שהלוקח זוכה בשבת, וכתב המ"מ דמ"ש שמכר לו זכות זו, היינו זכות שהיה הלוקח זוכה בשבת שהשביח גזלן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וברטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

שאם השביח ביד גזלן ומכרו חוזר הנגזל וגובה השבח מהגזלן, אבל אם השביח ביד לוקח, י"א¹⁵ שאינו חוזר וגובה מהגזלן

ג. השביח לוקח ... מה מכר ראשון לשני כל זכות שתכא

לידן

כבר נתבאר שקרקע אינה נגזלת¹⁶, ואם מכרה הגזלן לאחר, אפילו לאחר יאוש¹⁷, חוזרת לבעלים בלא דמים, והלוקח חוזר על הגנב, וכן אם מכרה הלוקח לאחר, חוזר השני על הראשון והוא חוזר על הגנב.

הנגזל שדה ומכרה, והשביחה ביד לוקח, כשבא הנגזל להוציא השדה מיד לוקח¹⁸, מוציא ממנו גם את השבח, בין שבח הבא מאליו ובין שבח מחמת הוצאות¹⁹, אלא שיש אופנים שצריך הנגזל לשלם ללוקח עבור השבח.

וכבר התבאר לעיל דף צה: שהקרן ששילם על הקרקע חוזר הלוקח וגובה אותו מן הגזלן מנכסים משועבדים אפילו לא כתב לו אחריות, שאחריות טעות סופר הוא, ובשבח שיכול לגבות²⁰, גובה מבני חורי שאינו אלא כמלוה על פה.

¹⁵ סמ"ע שם בשם הלבוש, והסמ"ע תמה למה לא ישלם הגזלן, הרי יכול הנגזל לומר גם אילו היה בביתו היה נשבת, והקצה"ח הסביר דברי הלבוש דהרי כל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה או כשעת הוצאה מן העולם, וה"נ בשלמא כשהשביח ביד גזלן ומכרו, צריך הגזלן לשלם כשעת מכירה שהיא שעת הוצאה מן העולם, וכיון שהיה מושבח צריך הגזלן לשלם, אבל כשהשביחו גזלן למה ישלם יותר ממה שחייב, ומה שתמה הסמ"ע שגם אם היה בבית הנגזל היה משביח, תמה הקצה"ח וכי משום כך ישלם הגזלן יותר מדינו, וכי אם מכר לאלם ואינו יכול להוציא ממנו יהא חייב לשלם מה שהושבח ביד לוקח, והסכים בנה"מ לדבריו. ועי' ש"ך סימן שעג סק"ג בשם הכלבו שאם השביחו הלוקח בידים צריך הגזלן לשלם השבח, והש"ך דחה דבריו, שלא אמרו יש לו שבח אלא בקרקע ולא במטלטלין, ובדברי משפט שם מיישב דברי הכלבו, עיין שם. ובאמרי בינה דיני גב"ח סימן כה אות יב הקשה למה לא יתחייב הנגזל לשלם מדין יורד לשדה חבירו, ועכ"פ הוצאה שיעור שבת, עיין שם.

¹⁶ שו"ע ונו"כ שעא א

¹⁷ אפילו נמכרה לאלף זה אחר זה, שלעולם ברשות בעלים עומדת ואין יאוש בקרקע

¹⁸ שאין במכירת קרקע גזולה כלום, ואם דר בו או נשתמש צריך לשלם שכר לבעלים,

¹⁹ טור סימן שעג וכפירוש הב"י בדבריו. ואף כשצריך לשלם עבור השבח, כמ"ש להלן, אינו חייב להשאיר לו חלק בקרקע, וכפירוש השני שבב"י.

²⁰ לפי מה שיבואר ב"מ יד: וב"ק צו. שיש חילוק אם השביחה הלוקח בהוצאתו ואם השבח יותר מההוצאה ועוד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

נשתבחה השדה מאליה שלא מחמת הוצאות וטירחת הלוקח, אין הנגזל משלם השבת, נשתבחה השדה מאליה שלא מחמת הוצאות וטירחת הלוקח²¹, אין הנגזל משלם השבת, והלוקח חוזר וגובה מן הגנב כל השבת²², ואם ידע הלוקח בשעת מכירה שהיא גזולה, אף מהגזולין אינו גובה השבת²³.

השביח הלוקח השדה בהוצאות וטירחה, ולא ידע בשעת מכירה שהיא גזולה, נוטל ההוצאות שכנגד השבת מן הנגזל, והקרן²⁴ עם השבת היתר על ההוצאה נוטל מן הגזולין²⁵.

ידע הלוקח בשעת מכירה שהיא גזולה, יש אומרים²⁶ שנוטל מהנגזל הוצאות שכנגד השבת ומהגזולין אינו נוטל רק הקרן, ומפסיד שאר השבת. וי"א²⁷ שאינו נוטל רק הקרן מן הגזולין, ואילו ההוצאות והשבת מפסיד

²¹ כגון אילנות שגדלו או שנתייקרה.

²² טור שענ

²³ טור שם ובסמ"ע סק"ה, דכיון שידע שהיא גזולה לא נתן המעות בתורת מקח אלא בתורת הלואה, ואם יטול יותר ממה שנתן, מיחזי כרבית, ועי' ספר ברית יהודה פרק כח סעיף יח. כתב בשו"ע שם סעיף ג שאם טוען המוכר שהלוקח ידע שהיא גזולה והלוקח טוען שלא ידע, על המוכר להביא ראיה, דחוקה דלא שדי איניש וזוי בכדי, ומסתמא לא ידע.

²⁴ בפת"ש סק"ב הביא מחלוקת הראשונים באם הוזלה הקרקע משעת לקיחה ואינה שוה כפי שקנאה, שיש אומרים שלעולם נוטל מה שנתן, דכיון דהוברר שאינה שלו אין כאן מכירה, ויש אומרים שאם לא ידע שהיא גזולה הוי כמכירה ואינו נוטל מהגזולין כי אם כפי שוויה עתה, עיי' שם. וכן אם היתה שוה אלף וקנאה בת"ק משמע מדברי הקצה"ח בסימן קמ"ב שדינו כמריפת בע"ח שהלוקח גובה מהגזולין אלף, כמ"ש בשו"ע סימן קמ"ב סעיף א, ובשעמ"ש שם תמה דכיון שמכר שדה שאינו שלו הוי מקח טעות והמעות הלואה, ואינו גובה אלא מה שנמל ממנו, וכן תמה בשו"ת בית אפרים חו"מ סימן יח. ובערוה"ש כתב שאם נתייקרה נראה דלכו"ע נוטל כפי שוויה עתה, ועי' פת"ש שמסתפק באם הוזלו קרקעות אלא שקרקע זו השביחה ממילא כמה משלם לו.

²⁵ וכתב הש"ך בשם הב"ח דבזמיה"ז אין גובין השבת, כיון שהוא יותר מן הקרן ה"ז כקנס, והש"ך חולק, ועי' אמרי בינה דיני דינים סימן ג, ואין בזה משום רבית, כדקיי"ל ברב דאמר יש לו מעות ויש לו שבת. ואם היו ההוצאות יתירות על השבת, כתב בשו"ע להלן שאין לו מההוצאות אלא כשיעור השבת, ונוטלו מבעל השדה, והקרן נוטל מהגזולין, ומשמע ששאר ההוצאות מפסיד, אבל בערוה"ש כתב שמ"מ גובה מהגזולין כל ההוצאות, משום דלגביה הוי כיוורד ברשות, ובפוסקים לא משמע כן, וצ"ע.

²⁶ שו"ע שם דכיון שידע שהיא גזולה אין כאן מכירה, ואם יטול מהגזולין יותר ממה שנתן לו מיחזי כרבית, ובמ"ש הרמ"א שם בשם י"א שאם קיבל עליו בפירוש לשלם הו"ל תנאי שבממון וקיים, עי' סמ"ע וט"ז שם, ועי' ברית יהודה פרק כח.

²⁷ רמ"א שם, כיון שידע שהיא גזולה, ותמה הש"ך סק"א דמ"ש מגזולין עצמו שהוציא הוצאות שנוטל מהנגזל כשיעור שבת, כמ"ש בסימן שעב סעיף ג, והאריך להוכיח שלא נחלקו הראשונים בזה, ובנה"מ מיישב דברי הרמ"א דאיירי שהכסיפה הגזולין והלוקח השביחה, שלדעת היש חולקים שברמ"א נוטל הוצאה שיעור שבת מן הגזולין ולא מהנגזל, בזה ס"ל ליש אומרים מיחזי כרבית, אבל במקום שנוטל מהנגזל לא מיחזי כרבית,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ובן²⁸ הפירות שאכל הלוקח בעוד שהיתה בידו צריך לשלם אותם לנגזל, ודינו בהם עם הגזלן כדינו של שבת, שאם לא ידע שהיא גזולה גובה אותם מן הגזלן²⁹ שהרי קבל עליו אחריות, וגובה אותה מנכסים בני חורין שאינו אלא כמלוה על פה, ואם ידע שהיתה גזולה משלם כל הפירות שאכל לנגזל ואינו מנכה לו כלום, וגם אינו נוטל כלום מהגזלן.

ד. השביח עובד כוננים ... תקנתא לעובד כוננים ניקו ונעבוד ... דובניה לישראל ... תיקו

אם הלוקח עכו"ם אין הנגזל משלם השבת, מפני שלא עשו תקנה לעכו"ם, ואם חזר העכו"ם ומכרה לישראל אין מוציאין השבת מיד הלוקח³⁰, ואם תפס הנגזל אין מוציאין מידו³¹, ובשבת שמחמת הוצאה שזכה בו הלוקח צריך הנגזל לשלם לו, מדינא, וכמו שנתבאר לעיל.

ה. האי מאן דגזל דיקלא מחבריה וקטליה אף על גב דשדיא מארעא לארעא דידיה... דיקלא ועביד גובי לא קני ... גובי דדיקלא מיקרי

בערוה"ש הוסיף שאפילו לדיעה ראשונה שברמ"א אפשר שמודים באם ידע שהכסיפה הגזלן, שמסתמא נתרצה מתחלה שלא ליטול אף ההוצאות, וסיים בצ"ע לדינא.
²⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

²⁹ ובערוה"ש מסתפק לדעת השו"ע אם משלם כפי שווי הפירות שאכל, או אפשר דדמיא ליורשים שאכלו פרה שאולה שאינם משלמים אלא דמי בשר בזול, כיון שברשות אכלו, וה"נ אכל ברשות, וכתב דאפשר דכיון שלא ידע שהיא גזולה, הרי יחזור ויגבה מן הגזלן, ולגביה דין הפירות כדין השבת, ונוטל כל שוויים, ולכן משלם גם להנגזל מלא שוויים. בשו"ת מהרי"ל דיסקין פסקים אות רל מסתפק במוכר שדה לאחר ל' יום ובינתיים נמצאה גזולה, אם יש לו שבת יוקר, כיון שלא חל המקח עדיין, ואפשר דמיהוי כרבית, ומסתפק גם במוכר שלא ידע שאינה שלו אם הוי מקח מעות ואינו משלם שבת, עיין שם.

³⁰ איבעיא בגמרא אם קנה הלוקח השבת, דאפשר דכיון שישראל הבא מחמת עכו"ם הרי הוא כעכו"ם דיינינן ליה כעכו"ם, או דילמא סוף סוף הגזלן והלוקח הם ישראל ויש בו תקנת השבים ובדין ישראל הבא מחמת עכו"ם ע"י עוד בסימן קנב סעיף יח ויש ובאחרונים שם ובסימן שסט סעיף יא ובסימן סו סעיף כה.

³¹ ועי' בסמ"ע מ"ז וש"ך וקצה"ח שם בדין ספיקא דדינא אם מועיל תפיסה, שנחלקו הראשונים בזה, שלדעת הרמב"ם מועיל תפיסה ולדעת הרא"ש אינו מועיל, ועי' בקצה"ח שם בדין ספק בתקנה, ועי' חו"א ב"ק סימן יז ס"ק יב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

גזל דקל³² מחובר וקצצו³³, אפילו קצצו לחתיכות לא קנה, שעדיין שם חתיכות דקל הם. וכן

ו. גובי ועבדינהו כשורי קני כשורי רב רבי ועבדינהו כשורי זוטרי לא קני ... עבדינהו קצוצייתא קני ... לוליא ועבדינהו הוצי קני ... הוצי ועבדינהו חופיא קני ... חופיא ועבדיה שרשורא לא קני

גזל דקל³⁴ ועשה ממנו קורות, וכן קורות שעשאן לוחות (קרשים), קנה, גזל לולב והפריד עליו ה"ז שנוי³⁵, וכן אם עשה מכבדות מעלי הלולב³⁶.

כשגזל קורות גדולות ועשה מהן קטנות³⁷. אינו קונה שהרי עדיין שם קורות הן.

דף צו:

ז. נחלקה התיומת נעשה כמי שנטלה ופסול

³² שו"ע ונו"כ שם ח

³³ ונראה שמעשה התלישה אינו שנוי, ואף לא שנוי שם, שגם במחובר שם דקל עליו, ויש לעיין לפימ"ש הקצה"ח בדעת רש"י שקביעה בבנין הוי שנוי, דמשמע שמתלוש למחובר הוי שנוי, א"כ גם במחובר שתלשו ליהוי שנוי, ואפשר דשאני דקל שעומד להתלש. ובגמרא מבואר דה"ה כשגזל במחובר וקצצו וחזרו וחיברו בקרקע שלו לא קנה. ועי' רמ"א סימן רע"ח סעיף ו' ובקצה"ח שם סק"ה ונה"מ סק"ב וצ"ע. ועי' אמרי בינה דיני פסח סימן כו בדין מחובר לקרקע אי הוי כקרקע, ובדין מחובר שתלשו.

³⁴ שו"ע שם ח ט

³⁵ בשו"ע כתב שקנה העלים (ולכאורה משמע שהלולב עצמו לא קנה, וצ"ע), ובסמ"ע כתב דהוי שנוי השם, ויש לעיין למה לא מיקרי שנוי מעשה, וכתב במנח"פ שמדברי רש"י משמע שבדבר שנפסל בו הלולב הוי שנוי, ומסתפק המנח"פ באם גם בשאר מצוות, כגון תפילין וציצית, מיקרי שנוי כשנפסל, שמדברי הש"מ נראה שיש לחלק בין לולב לשאר מצוות, עיין שם, ויש גם לדון לדעת רש"י שמדבריו נראה דדוקא בחג דבר הפוסל הוי שנוי אבל לא לאחר החג. ובריש לולב הגזול משמע שכשאוגדו והופכו למצוה הוי שנוי השם.

³⁶ וגם בזה כתב הסמ"ע דהוי שנוי השם, ומשמע בגמרא דזה הוי שנוי שאינו חוזר, משום שמחלק כל עלה לשנים, אבל אם גדל העלים ועשה כלי מבלי להפרידם הו"ל שנוי החוזר.

³⁷ שו"ע ונו"כ ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

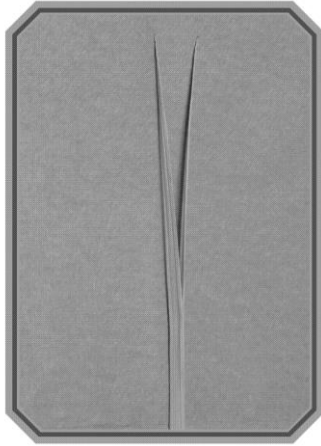
<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר במסכת סוכה דף לב. שאם נחלקה התיומת, פסול לצאת בלולב זה בחג הסוכות, שהרי הם כאלו ניטלו לגמרי³⁸.

בג המחבר את שני העלים נקרא תיומת

הרמב"ם בהלכות לולב פרק ח' הלכה ד כתב שעלי הלולב גדלים באופן שכל שני עלים מחוברים זה לזה בגנבם – הגב המחבר את ב' העלים נקרא תיומת, מפני שהחיבור הופך את שני העלים לתאומים.

כל עלי הלולב נקראים תיומות, אלא שלצורך קביעת כשרות הלולב אזי לפי השו"ע מסתכלים על כל תיומות הלולב³⁹. ואילו לפי הרמ"א מסתכלים רק על התיומת האמצעית.

לולב שתיומתו האמצעית נחלקה ברובה, פסול ביום הראשון⁴⁰, וכשר לברכה בשאר ימים⁴¹.

³⁸ שו"ע ונו"כ שם ג

³⁹ מ"ב שם יב

⁴⁰ רמ"א סימן תרמ"ה סעיף ג' ובמשנ"ב שם ס"ק ט"ז בשם הגר"א, וגם הנוהגים כשו"ע שנחלקה התיומת היינו על רוב תיומות של הלולב, צריכים להקפיד שהעלה האמצעי לא יתחלק, דיעו' בכף החיים סימן תרמ"ה אות כ"ה שכתב בסוף דבריו וז"ל וכן כתבנו לעיל אות כ"ג בשם הב"ח דלדינא אין לפסול אלא ברובו עכ"ל ומבואר בדבריו שפוסק שאם נחלק רוב הפסול, אע"פ שהשו"ע פוסק שנחלקה התיומת היינו על רוב תיומות של הלולב, מ"מ היות שהרמ"א פליג על השו"ע, וסובר שנחלקה התיומת היינו על העלה האמצעי, אמרינן ספק ברכות להקל, ולולב שתיומתו האמצעית נחלקה פסולה גם לנוהגים כשו"ע, וע"ע בכף החיים בסימן תרמ"ט ס"ק נ"ז מה שכתב בזה, ובפרט בזמנינו שמצויים לולבים מדוע לא לצאת ידי"ח לכתחילה, ומ"מ כתב החזו"א שאם אין מצוי לו לולב כלל אלא רק לולב שהעלה האמצעי פתוח, שיש לברך עליו מאחר ורוב הפוסקים סוברים כהרמב"ם והשו"ע.

⁴¹ מ"ב שם יז והמג"א מביא את רבינו ירוחם, שכתב שלכל פסולי לולב יש חיסרון של הדר, חוץ מנחלקה התיומת שיש בו חיסרון של חסר, וע"כ כשר בשאר ימים, דחסר כשר בשאר ימים. ואע"פ שתוד"ה נקטם ראשו בסוכה דף כט: כתב שחיסרון של נחלקה הוא משום שאינו הדר ופסול כל שבעה, והמשנ"ב ושער הציון, והבה"ל לאהביאו את שיטת חוס', ואם נחלקה התיומת באופן שרואים את החלוקה, דעת הראב"ד שיש בזה חיסרון של "זה אלי ואנוהו".

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

וי"א⁴² שמעוה מן המובחר ליטול לולב שהעלה העליון לא נחלק כלל, ווי"א⁴³ שגם אם נחלק עד טפח עדין הוא בכלל מצוה מן המובחר. ווי"א⁴⁴ שכל עוד והעלה העליון לא נחלק ברובו, הרי זה בכלל מצוה מן המובחר, ואין צריך לקחת לולב אחר.

לכתחילה עדיף לחשוש לדעה הראשונה ולקחת לולב שהעלה העליון לא נחלק כלל⁴⁵.

תיומת אמצעית שעלה אחד גבוה מהשני – ואין ראוי ליטול

אך אם לא נמצא לולב כי אם כזה אשר התיומת האמצעית שלו פתוחה ברובה אפשר לברך עליו⁴⁶, מאחר שהרבה מן הפוסקים סוברים שדין נחלקה התיומת נאמר על רוב תיומות הלולב, ואין הבדל בין אם נחלקה התיומת האמצעית או לא.

לולב שמסתיים בשתי תיומות, דין נחלקה התיומת קיים בכל אחד מן התיומות, ואם נחלקה אחד מהן רוב, הלולב פסול⁴⁷,

לולב ששני העלים שבתיומת האמצעית אינם מסתיימים בשוה, אם ההפרש ניכר אין ליטלו⁴⁸, ושיעור ניכר הוא עד 2 מ"מ ואם אין לו לולב אחר, כל שהעלה הנמוך עובר את חצי של העלה הגבוה, הרי זה כשר, דרובו ככולו⁴⁹.

⁴² מ"ב שם יט בשם החי"א ומעמם דע"י הנענועים רגיל להיות בסופו סדוק כולו.

⁴³ מ"ב שם בשם הט"ז

⁴⁴ מ"ב שם טז בשם הגר"א

⁴⁵ מ"ב שם יט

⁴⁶ דעת החזו"א בסימן קמ"ה סק"א

⁴⁷ מ"ב שם טו

⁴⁸ כ"ב בארבעת המינים למהדרין עמ' סד שכך דעת מרן הגרש"ז אויערבך ומרן הגר"ש אלישיב זצ"ל לפי הריטב"א שעשו ראשו של לולב כחוטמו של אתרוג והביא שם בהע' לא שמרן הגר"ח קניבסקי שליט"א אמר שהחזו"א לא הקפיד על הפרשי גובה בעלים שבתיומת האמצעית.

⁴⁹ שו"ע הרב שם ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

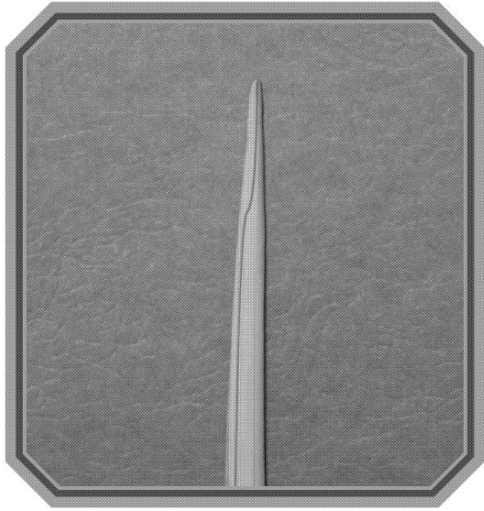
<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

לולב ששני העלים של התיומת האמצעית מסתיימים בשווה, אך מעלה אחד יוצא כמין קוץ, קוץ זה אינו נחשב לחלק מן העלה, והרי זה לולב מהודר.

העלה הצר רוב מהעלה הרחב ברוב אורך העלה – כשר אך לא מהודר

לולב ששני העלים של התיומת האמצעית אינם שווים אם העלה הצר מכסה את רוב העלה הרחב כשר.

ואין צריך שהעלה הצר יהא רוב מהעלה הרחב בכל אורך העלה, אלא אם ברוב אורך העלה, העלה הצר רחב – כשר, אך אין זה מהודר, לפי שאותו חלק עליון שאינו רחב ברוב העלה הרחב אינו נחשב לעלה, ואי"כ יוצא שעלה אחד גבוה מהשני בהפרש ניכר – וע"כ לולב זה כשר אך אין זה מהודר⁵⁰.

הנוהגים כהרמ"א מקפידים⁵¹ שלא ליטול לולב שראשו עטוף⁵² ב"קארע" כמין קלופה אדומה חומה על גבי הלולב, מפני שהם סוברים כהריטב"א והר"ן שצריך לכסכם בזמן הנענועים, וכאשר ראש הלולב מכוסה ב"קארע" אי אפשר לכסכם, ואולם הנוהגים כשו"ע נוהגים לקחתו, מפני שהם סוברים כהגאונים שאין צריך לכסכם בזמן

⁵⁰ שם עמ' סט בשם הגאון ר' יחיאל מיכל שטרן

⁵¹ בכורי יעקב שם ס"ק ב

⁵² ועיין בארבעת המינים למהרין עמ' פב שידוע שהרב מבריסק זצ"ל לא נמל לולב שבתיומתו יש "קארע" בין שני העלים האמצעיים המחברים וביאר זאת בנו הגאון ר' דוד סלוביצי'ק שמסתבר שהחשש הוא לא מצד נחלקה התיומת במקצת שכן כאשר היו בחו"ל היה קשה להקפיד על נחלקה התיומת במקצת, ולכן מסתבר שהחשש של אביו הרב היה שאם יש קארע באמצע התיומת האמצעית הלולב הימנך, ולא פסול של נחלקה. ועיי"ש שכתב "אמר לי מרן הגאון ר' ניסים קרליין (שליט"א) זצ"ל שכל החשש של הרב מבריסק הוא רק באופן שראשי העלים פונים לצדדים כמו שמרן החזו"א אמר שהימנך זה כאשר העלים פונים לצד, ויש "קארע" באמצע המחברת אותם, ואם יוציאו את הקארע יהא הימנך בעלים, אבל אם נראה הדבר שכאשר יוציאו את הקארע לא יהא הימנך, וכגון שהעלים גדלים ישר, אזי גם כשיש קארע בין העלים שבתיומת האמצעית, הלולב מהודר, ועל אופן זה לא כיון הרב מבריסק זצ"ל שפסול.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ה"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

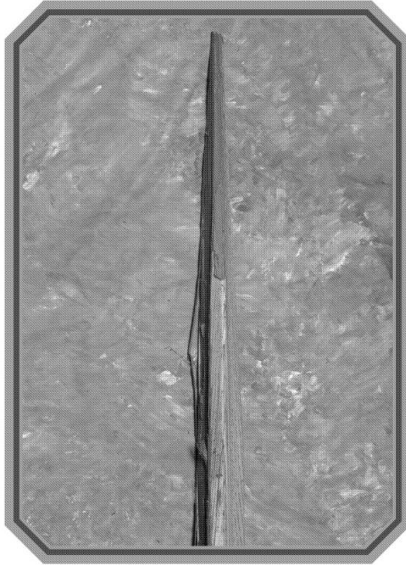
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

הנענועים⁵³, אלא צריך לעשות הולכה והבאה בלבד וע"כ מעדיפים לקחת לולב שראשו עטוף ב"קארע", כדי למנוע את התיזמת האמצעית מלהחלק ומלהקטם.

לולב שראשו עטוף ב"קארע"

הנוהגים כשו"ע ולוקחים לולב שראשו עטוף ב"קארע", צריכים להקפיד שכל ראשי העלים יהיו מכוסים ב"קארע", מפני שאם כל הלולב עטוף ב"קארע" וראשי העלים נראים, יש לבדוק את התיזמת האמצעית – בכל דיניה.

הנוהגים כהשו"ע ולוקחים לולב שראשו עטוף ב"קארע", אם ה"קארע" נפלה, יש לבדוק את העלה האמצעי, ולא כמו שטועים חלק מן הסוברים כהשו"ע ולוקחים לולב שראשו עטוף ב"קארע" וחושבים שאם ה"קארע" נפלה – הלולב פסול, שכן דבר זה

הוא שטות וטעות, אלא שאם ה"קארע" נפלה – יש לבדוק את העלה האמצעי בכל דיניו.

אולם יש מן הנוהגים כשו"ע שנמנעים מלקחת לולב שראשו עטוף ב"קארע" – מאחר ויתכן שבתיומת האמצעית עלה אחד יותר גבוה מהשני, או שהתיומת האמצעית נפתחה כהימנך שלדעת הרב מבריסק אין זה לולב כשר, או שהעלה האמצעי התקפל בכפתור שלדעת הר"ן לולב זה פסול, וע"כ לוקחים לולב שתיומתו האמצעית אינה עטופה ב"קארע" – ואפשר לראות שאין בה שום היסרון, ומ"מ מי שלוקח לולב שראשו עטוף ב"קארע", יש לו לסמוך על חזקה שרוב לולבים סגורים מכל סוגי הלולבים, וכן רוב הלולבים אינם בכפתור, או הימנך.

עצה טובה לאותם שנוהגים ליטול לולב שראשו עטוף ב"קארע", שיטלו לולב מ"זן דרי" אשר הוכיח את עצמו לאחר פתיחת אלפי לולבים – שלא נמצא

⁵³ בס"י תרנא ט

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

בזן זה אפילו לולב אחד פתוח בתיזמתו האמצעית, לעומת לולבים מזנים אחרים כגון אל עריש, בית שאן, רפיה, יריחו, ועוד – אשר בערך 20% מלולביהם הם סגורים רק ב"קארע" למעלה בלבד, ואילו התיזמת האמצעית פתוחה לגמרי באופן שהלולב פסול ביום הראשון. מ"מ הנוטל לולב שראשו עטוף בקארע משאר זנים, בודאי שיצא ידי חובה, דא"א לומר שרוב הלולבים שיש להם קארע פתוחים, והמציאות הוכיחה שרק מיעוט לולבים פתוחים, ועל כן ישנה חזקה שהעלה האמצעי סגור.

**ח. דגול עפרא... ועבדיה לבינתא לא קני ... דהדר משוי
ליה עפרא לבינתא ועבדיה עפרא קני ... ופנים חדשות
באו לכאן ... דגול נסכא ... ועביד זוזי לא קני ... זוזי
ועבדינהו נסכא קני ... שחימי ועבדינהו חדתי לא קני
חדתי ועבדינהו שחימי קני**

לבינה וכתשה לעפר⁵⁴, או אבנים וסתתן, או מעות והתיכן, וכן כל כיוצא בזה, הרי זה שנוי מעשה שאינו חוזר, שבכל אלה אף אם יחזור לדבקן או לצרפן, פנים חדשות הן. וקונה גוף החפץ⁵⁵.

עפר ועשה לבינה⁵⁶, או נסכא (גוש מתכת) ועשה ממנו מטבע, הרי זה שנוי החוזר, שבכל אלה יכול להחזירם לקדמותם, שכשיסיר המסמרים חוזרים

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם ו

⁵⁵ קצת צ"ע לדעת הרמ"א דלעיל שצריך גם שנוי שם, מה שנוי שם יש כאן, ואפשר דמיקרי אבנים מסותתות. ואבנים שקבען בבנין, כתב בקצה"ח סימן שם סק"ג שלדעת רש"י הוי שנוי ולדעת תוס' לא הוי שנוי, והקשה לדעת רש"י דא"כ למה לן תקנת מריש (עי' להלן), דכיון שקבען בבנין הוי שנוי מן הדין, ואפילו לדעת התוס' דקביעה לא הוי שנוי, היינו משום דהוי שנוי החוזר, וא"כ למ"ד שנוי החוזר קונה קשה, ותיירץ דמ"מ לא הוי שנוי גמור כיון שאין כאן שנוי שם, דמריש שמו עליו, ועוד כתב דאפשר דאף לרש"י נהי דקביעה בבנין אינו שנוי מעשה מ"מ הוי שנוי שם, עיין שם.

⁵⁶ בסמ"ע סק"י כתב בשם הרשב"א שאם צירפו בכבשן הוי שנוי שאינו חוזר, שא"א לכותשן שיהא דק בכתחלה, ובדעת הטור כתב דהוי שנוי החוזר, דאין קפידא אם לא יהא דק לגמרי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

להיות לוחות, וכן אם ידוק הלבניה תחזור לעפר, ואם יתיך המטבע יחזור להיות נסכא כמו שהיה⁵⁷, ולא קנה⁵⁸,

גזל מטבעות⁵⁹ ישנים וחידשן, לא קנה⁶⁰, חדשים ויישנן, קנה. גזל מוכין ועשה מהם כר או כסת, ה"ז שנוי החוזר ולא קנה⁶¹.

ט. גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם ה

⁵⁸ וכתב הלבוש שאע"פ שלא יהא שוה כמו שהיה באורך ורוחב, שם נסכא הוא ואין אדם מקפיד על כך), משא"כ בגזל מטבע והתיכה, שאף אם יחזור ויעשה ממנו מטבע פנים חדשות היא. ובדברי משפט סימן שנד סק"א כתב דדמיא לפרה שילדה דס"ל להרמב"ם דהוי שנוי החוזר משום שתחזור ותתעבר, ולא אמרינן פנים חדשות הן, ולפי"ז תליא בפלוגתא, וצ"ע דשאני פרה שהיא עצמה אינה פנים חדשות, משא"כ במטבע כולה פנים חדשות. וכתב הסמ"ע ס"ק יא שיש פלוגתא באם עשה מהנסכא כלי כסף, אבל הש"ך סק"א כתב דלדין דקיי"ל שנוי החוזר לא הוי שנוי, ה"ה אם עשה ממנו כלי. בקצה"ח סק"ד מסתפק בגזל נסכא ועשאו מטבע וחזר והתיכו אם הוי שנוי, מי נימא דמה שעשאו מטבע כבר שנוי הוא, או דילמא כיון שמתחלה הוי נסכא ועתה נסכא, מה שהיה בינתיים מטבע לא מיקרי שנוי, והעלה דהוי שנוי, עיין שם, ובדברי חיים דיני גניבה סימן כא חולק וסובר דלא הוי שנוי, עיין שם.

⁵⁹ שו"ע ונוכ שם ז

⁶⁰ שו"ע סימן שם סעיף ז, וברישא כתב הטעם שחוזרין ומתיישנין, ובסיפא כתב שאם יחדשם פנים חדשות הם.

⁶¹ שו"ע ורמ"א סימן שנח סעיף יב. וכתב בשעה"מ שיש בזה גם שנוי מעשה וגם שנוי השם, אלא ששניהם בכלל שנוי החוזר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף סה: שנשתנה הגזילה⁶² ביד הגזול⁶³, אף על פי שלא נתייאשו הבעלים, הרי נקנית לו גוף הגזילה⁶⁴, ואינו חייב להחזיר אלא דמים, ובלבד שלא יהא שנוי החוזר לכמות שהיה,

לפיכך גזל מלה⁶⁵ ונעשה איל⁶⁶, עגל ונעשה שור, הרי זה שנוי השם וקונה, ומשלם הכפל כמו שהיתה שוה בשעת הגניבה, לפיכך אם טבחן ומכרן אח"כ פטור מד' וה' ששלו הוא טובח ושלו הוא מוכר⁶⁷. ויש אומרים⁶⁸ שאינו שנוי לענין זה עד שגם יגדל ויהיה שנויו ניכר.

⁶² שו"ע ונו"כ שם ה

⁶³ בקצה"ח סימן שנד סק"ג משמע דשנוי ממילא ג"כ מיקרי שנוי, ומדברי רש"י מדייק דבעינן שנוי בידים, ונשאר בצ"ע. וכתב בערוה"ש דלא בעינן שנוי למעליותא, שאפילו גזל עץ ועשה ממנו קרשים ששוים פחות מיקרי שנוי. ועי' מרחשת ח"ב סימן ל שכתב בדעת הרמב"ם דשנוי לגרעותא לא חשיב שנוי, אלא שמ"מ חייב מדין שומר. וכתב באמרי בינה דיני פסח סימן כד שאינו קונה בשנוי אלא כשנתכוין לגזול, כיון שנקנה לו הגזילה לענין חיוב אונסין, אבל כשלא נתכוין לגזול אינו קונה בשנוי (וכ"כ במקור חיים הלכות פסח סימן תנד, ועיי"ש מה שדן בענין חישש הילוף בקמח של מצה, ויתבאר בע"ה בפרקו בדין מצה נזולה, ושם יתבאר גם בדין שנוי דלעיסה), ובנה"מ סימן רעה סק"ב משמע שאפילו אינו מתכוין לגזול קונה בשנוי, ואפשר דשאני התם דעכ"פ מתכוין לקנות השבה, ועי' פרק ז בדין שואל שלא מדעת. ועי' להלן הערה לו, ונראה שהקונה מגנב ג"כ אינו קונה בשנוי, שלא נאמר אלא בנגב וגזול עצמו.

⁶⁴ (וילפינן מקרא דאשר גזל שיהא כעין שגזל, ואם אינו כעין שגזל אינו חייב אלא דמים. ובמ"ז סוף סימן שנד משמע דהא דשנוי קונה היינו שהברירה ביד הגנב שלא להחזיר החפץ אלא דמים, אבל אם הגנב רוצה להחזיר החפץ והבעלים אינו רוצה אלא דמים, הדין עם הגנב, ואפשר שלמד בן מדינקטו חז"ל לשון קנין בשנוי, והרי אין קנין בעל כרחו, ובנה"מ סימן שנא סק"א משמע דשנוי קונה בע"כ, וכ"כ בדברי משפ"ט. ומבואר ברא"ש בפ"ט דב"ק דאע"פ שקנאו בשנוי אינו משלם כשעת שנוי, שמשעת שנוי נקנה לו גוף הגזילה למפרע משעת הגזילה, וכ"כ היש"ש שם, ובאמרי בינה דיני דיינים סימן י כתב שלכו"ע אינו קונה למפרע, וכונת הרא"ש שאינו נעשה גזל מחדש בשעת שנוי, כיון שכבר קנאו בקנין הגזילה, ולכן אינו משלם אלא כשעת הגזילה, עיין שם באריכות, ועי' שער המלך פ"א מה' גניבה..

⁶⁵ בלשון תורה עד בן שנה נקרא מלה (וכן עד בן שנה קרוי עגל, ואח"כ נקרא שור), ולענין קרבן אינו נקרא איל עד שיעברו ל"א יום בשנה שניה, ועד אז נקרא פלגם (שאינו כשר לא כמלה ולא כאיל), ולכאורה היה נראה שלענין שנוי לא שייך דין פלגם, אבל מדברי היש"ש פ' מרובה סימן ה מבואר שגם לענין שנוי אינו מועיל עד שיעברו עליו ל"א יום ביד הגנב, ועוד משמע מדבריו לדעת הרא"ש (שהוא דעת השו"ע, כמו שיתבאר) דה"ה גם נגב פלגם ונעשה איל הוי שנוי.

⁶⁶ שו"ע ונו"כ שנא א ורמ"א ונו"כ שם י

⁶⁷ רמב"ם הלכות גניבה פרק א הלכה יג, מור שנג

⁶⁸ ש"ך שנא א בשם היש"ש מ"מ מודה היש"ש שבגדלות לבד מבלי שיהא גם שנוי שם ממלה או עגל לאיל או שור לא מיקרי שנוי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

**י. ההוא גברא דגזל פדנא דתורי מחבריה אזל כרב בהו
כרבא זרע בהו זרעא ... כל הגזלנין משלמין כשעת
הגזלה ... האי אינש גזלנא עתיקא הוא ובעינא
דאיקנסיה**

הגזול בהמת⁶⁹ חבירו ועשה בה מלאכה, כגון נשא עליה משא או רכב עליה או דש בה וכיוצא בזה מלאכה שאינה מפחיתה, אף על פי שעבר בלא תעשה דלא אינו חייב לשלם לו כלום, ואפילו אם משום כך בעלי הבהמה הפסיד שלא יכל לעשות בה מלאכה שהיה צריך באותה העת⁷⁰, שהרי לא הפסידה ולא הכחישה⁷¹, וכבר אמרנו שכל הגזלנים אינן משלמין אלא כשעת הגזילה,

אולם אם אדם זה הוחזק לגזול או לעשוק או לעשות מעשים כאלו הרבה פעמים, קונסין אותו גדול הדור, או טובי העיר שהמחום בית דין עליהם⁷², אפילו בחוץ לארץ, ושמיין השכר או השבח שהשביח לעצמו ע"י בהמה זו, ומשלם לגזול דרך קנס.

**יא. גזל בהמה והזקינה ... משלם כשעת הגזלה ... בעבדים
אומר לו הרי שלך לפניך**

⁶⁹ שו"ע ונו"כ שסג ג

⁷⁰ סמ"ע שם ז

⁷¹ כ"כ ג"כ בטור [סעיף ב'], ואפשר דר"ל בלא כחש דאינו חוזר, דאילו חוזר כבר נתבאר בריש סימן זה דמצי למימר הרי שלך לפניך. וגם י"ל, דבכהאי דעשה בה מלאכה ונהנה ממנה ה"ל כמ"ש בסמוך בסעיף ז' דאם דר בבית דלא עביד למיגר והשחירו דצריך לשלם לו הכל אף על גב דאפשר לחזור ללבנו, מיהו זה קצת דוחק. סמ"ע שם ח. תמוה בעיני טובא, דהא דיכול לומר הרי שלך לפניך היינו דוקא כשנכחש מאליו שאין להגזלן דין שומר, אבל כשהכחישה בידים נראה דתליא במחלוקת המבואר בסימן ש"ז [סעיף ו'] אי מוזיק בבהמה חייב בכחש שסופו לחזור, ע"ש. ומה שתירץ הסמ"ע דדמי לדר בבית דלא עבידא למיגר דחייב כשתסרו, קשה, דשם בקרקע דלא קנה אותה משו"ה חייב, אבל במטלטלין אינו חייב לשלם הנאתו, דהגזלן קונה בשבח גזילה ואין חייב לשלם רק ההיזק, וכיון דכחש דהדר פטור במטלטלין גם בכאן פטור. נתיב"מ שם ד

⁷² סמ"ע שם ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף צה. שגזל בהמה והזקינה⁷³ אצלו הרי נפחתה אצלו פחת שאינו חוזר לקדמותו⁷⁴, שהרי לא תוכל לחזור להיות ילדה, ויש בה שינוי הניכר, והרי זה כמו שגזל כלי ושברו, ומשלם כשעת הגזילה.

גזל עבד והזקין אומר לו הרי שלך לפניך, ומחזיר אותו בעצמו ונפטר, שעבדי במקרקעי⁷⁵ דמי⁷⁶ ואם כן בכל מקום שהוא, ברשותו דמריה קיים, שקרקע אינה נגזלת וברשות דמריה הזקין, לפיכך אומר לו הרי שלך לפניך.

יב. גזל מטבע ונסדק פירות והרקיבו יין והחמיץ משלם כשעת

הגזלה

נפחת שווי הגזילה⁷⁷, ושוה פחות מבשעת הגזילה, בין שפחתו בידים ובין נפחת מאליו, אם הוא פחת הניכר, משלם כפי שוויה בשעת הגזילה. ובהיזק ניכר אין נ"מ בין אם החפיץ בעין או לא, ואפילו נפחת מאליו באונס, שהרי גזלן חייב באונסין.

לפיכך מטבע ונסדק או בימינו מטבע שנפסל או שטרות כסף שנפסלו⁷⁸, פירות⁷⁹ שהרקיבו כולם⁸⁰, יין והחמיץ שנשתנה טעמו וריחו.

⁷³ שו"ע ונו"כ שסה א

⁷⁴ כתב היש"ש שלא מצינו זקנה בבהמה בשיעור הימים והשנים, אלא שהזקינה וניכר תשונה שנגרעת למלאכה, דומיא דכחשה אבל בלא"ה לא, וכן מוכח בסמ"ע סק"ג, אבל במאירי כתב שבהמה והזקינה הוי שנוי, וכן בכחשה דלא הדר משום שנוי, וכ"כ הנ"י, וכתב דכן מוכח בגמרא דמדמי ליה לטלה ונעשה איל, ולפי"ז בהזקינה אפשר דאפילו עדיין ראויה למלאכה הוי שנוי.

⁷⁵ אף על גב דלגבי בהמה וזקינה אמרינן שמשלם כשעת הגזילה, לא דמי, בהמה מטלטלין היא וקנאה הגזלן וברשות דגזלן הזקינה לפיכך משלם כשעת הגזילה.

⁷⁶ שהוקשו לקרקעות בזה התנחלתם אותם וגוי ויקרא כה, מו, לבוש וסמ"ע שם ג ועיין ש"ך שם ב שהאריך להוכיח כן ומה שלדיני שיעבוד להוב לא השיב בקרקע היינו משום דבעל חוב לא סמכי דעתיה אעבד ועיי"ש ג שמה"ט דאפילו אם נשרף העבד פטור הגזלן כמו בקרקע ועיי"ש שהביא מח' ראשונים אי נקנה ביאוש. ועיי"ש נתידה"מ א

⁷⁷ שו"ע ונו"כ שנד ג שסב יא

⁷⁸ פתחי חושן חלק ה פרק ה הערה כה

⁷⁹ שו"ע ונו"כ שסג א

⁸⁰ כתב הסמ"ע סק"א שאם הרקיבו מחצה נדון כרוב, ולכאורה נראה שמפרש רובן ומקצתן היינו בכמות הפירות, וכשהרקיבו מחציתן הוי כהרקיבו כולם, וכן משמע בהזו"א ב"ק סימן יז ס"ק טו שבמחצה אין דרך להרקיב והוי שנוי אף לבריאים, משום שטורה לברר ודרך שימושן בתערובת, ואה"נ אם הם פירות גדולים שדרך לאכלן אחד אחד צריך לפרש דרובן ומקצתן היינו בגוף הפרי, אבל הש"ך שם סק"י כתב בשם הג"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

**יג. מטבע ונפסל תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח
בהמה ונתעבדה בה עבירה או שנפסלה מעל גבי המזבח
או שהיתה יוצאה ליסקל אומר לו הרי שלך לפניך**

נפחת בפחת שאינו ניכר, והוא בעין⁸¹, כגון בהמה שכחשה כחש שיכול לחזור⁸², מטבע שנפסלה במדינה זו ויוצא במדינה אחרת⁸³, פירות שהרקיבו מקצתן, תרומה ונטמאה, חמץ ועבר עליו הפסח⁸⁴, בהמה שנפסלה לקרבן מחמת שנעבדה בה עבירה⁸⁵, או מחמת מום שאינו ניכר⁸⁶, ואפילו נגזר דינה

דמ"ש הרקיבו כולם, היינו עם הכנימה, אבל מחמת התולעת הרי הם כבריאים, וכן הוא בירושלמי, ופירש הש"ך דאל"כ אין מעם לחלק בין כולם למקצתן, וסיים שדברי הסמ"ע אינם מכוונים, עיין שם, ונראה כוונתו שדוקא בכנימה יש לחלק בין כולם למקצתן, אבל בתולעת אין מעם לחלק, ואפילו בכולם אומר הש"ל, ולפי"ז צ"ע מדוע דחה דברי הסמ"ע. ובהירושי חת"ס בגליון השו"ע נראה שמפרש ע"פ פירוש הפני משה בירושלמי שם שאם הרקיבו מחמת הכנימה שדרך להתפשט הוא בהרקיבו כולם, ואם מחמת התולעת, השאר כבריאים והוא בהרקיבו מקצתן, ולפי"ז למעשה אין חילוק בין הרקיבו כולם או מקצתן בכמות הפירות, אלא בגוף הפרי תלוי הדבר, ולכן שפיר תמה על דברי הסמ"ע. כתב בערוה"ש שאם הרקיבו עד שנתקלקלה צורתן, אפילו נרקבו מחמת אורך הזמן, הו"ל היזק ניכר, ומשמע אפילו במקצת הפירות.

⁸¹ אם החפץ בעין אלא שנשתנה, שוב אינו נפטר בהש"ל, דאינו כעין שגול, וכ"כ בשו"ת אחיעזר ח"ג סימן פב, ועוד כתב דכיון שנשתנה קונה למפרע משעת גזילה להתחייב באונסין, עיין שם שהאריך בזה

⁸² שו"ע ונו"כ שסג א ומשמע בנה"מ סימן שמ סק"ג שאם יכול לחזור לקדמותו ע"י רפואות מיקרי כחש דהדר, אלא שאם נכחש מעצמו, אין הגזלן חייב אפילו בהוצאות הריפוי, אבל אם הכחישה בידים, משמע שחייב בהוצאות הריפוי מדין מוזיק, ובסמ"ע סימן שסג סק"ח בתירוץ ראשון משמע שבכחש החוזר, אף על פי שבא מחמת מלאכה אומר לו הש"ל.

⁸³ כתב רש"י שיכול לומר לו לך והוציאה שם, וכתב בערוה"ש דאע"פ שיש לו הוצאות להוליכה לשם, מ"מ אינו אלא היזק שאינו ניכר.

⁸⁴ ואף על פי שאסור בהנאה מ"מ אין איסורם ניכר שדומה לחמץ שלא עבר עליו הפסח, ויש לעיין בזמננו שבדרך כלל יש היכר בין חמץ למצה. כתב בקצה"ח בשם חק יעקב שאם תבעו בתוך הפסח אינו נפטר בהש"ל, לפי שהכל מצווין לבערו וכאילו שרוף דמי, ונמצא שאינו מחזיר לו כלום, וכמו שאמרו גזל חמץ ובתוך הפסח בא אחר ושרפו פטור דהכל מצווין לבערו ובשו"ת נוב"ק או"ח סימן כ כתב שגם בפסח נפטר בהש"ל, ועי' בנוב"ת או"ח סימן סה אות ט, וגם בבית מאיר כתב שגם בפסח נפטר בהש"ל, ומפרש מ"ש ועבר עליו הפסח, היינו שעת איסורו. ובאמרי בינה דיני פסח סימן יב כתב בדברי הח"י דתליא בפלוגתא אי איסור הנאה חשיב שלו, דאי לא חשיב שלו ואפ"ה יכול להפטר בהש"ל, א"כ ה"ה תוך הפסח נמי, אבל אם נאמר דחשיב שלו, כיון דמצווה לבערו לא נפטר בהש"ל,

⁸⁵ כגון רובע ונרבע ונעבד.

⁸⁶ כגון בדוקין שבעין, רש"י, ומשמע בתוס' (דף צח ע"א ד"ה הצורם) דאיירי בבהמה שכבר הוקדשה למזבח, ומ"מ כיון שנפסלה מאליה שלא פסלה בידים אומר הש"ל, אבל כשפסלה בידים חייב מדין מוזיק, ובבהמת חולין אינו חייב מדין מוזיק אלא במום הניכר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

לסקילה ונאסרה בהנאה⁸⁷, וכן כשהוזל החפץ, מחזיר הגזילה כמות שהיא ואומר לו הרי שלך לפניך, ואינו צריך להשלים הפחת⁸⁸.

אבל אם אינו בעין, ואפילו אח"כ נאבד באונס, אף על פי שאילו היה בעין היה נפטר בהשבה כמו שהוא, עתה אינו יוצא בהשבת דמים אלא כשוויו בשעת גזילה⁸⁹, וכן אם הוזל ואינו בעין משלם כשעת הגזילה⁹⁰,

בימינו מטבע שנפסל⁹¹ נחשב כהיזק ניכר ואינו יכול לומר הרי שלך לפניך⁹².

⁸⁷ שו"ע שם, והוא מדברי הרמב"ם בפ"ג מה' גזילה ה"ד, וכבר נתקשו האחרונים בדבריו, כיון דקיי"ל דלאחר שנגמר דינו אינו מוחזר, דאמר ליה אתפסתיה לתוראי ביד ב"ד, ונדהקו לפרש דס"ל כרש"י דדוקא כשהתפסו בידים חייב, אבל כשתפסוהו ב"ד מצי א"ל הש"ל, ולדעת התוס' אף בתפסוהו ב"ד אינו נפטר, ואכ"מ להאריך, ועי' מרחשת ח"ב סימן לא.

⁸⁸ כתב בערוה"ש בשם ש"ג פ' הגוזל דמה שגזלן נפטר בהש"ל בהיזק שאינו ניכר הוא משום תקנת השבים, או משום הגזילה לא שכיחא ולא קנסו, וצ"ע שהרי בניזקין קיי"ל דהיזק שא"נ לאו שמייה היזק מדאורייתא, והתם לא שייך תקנת השבים, ולכאורה עיקר הטעם הוא משום שהוא בכלל בעין שגזל, אלא כונת הש"ג להסביר למה לא גזרו בגזלן כשם שגזרו בניזקין. במש"מ פ"ג מה' גזילה ה"ד הוכיח לשיטת רש"י שלא אמרו שגזלן נפטר בהש"ל אלא בדאיכא תרתי לטיבותא, שהוא א"נ וגם נעשה ממילא, אבל אם הוא היזק ניכר אף שנעשה ממילא, או שעשה בידים אף שהוא אינו ניכר חייב, דלא גרע ממטמא ומדמע שחייב אף שהוא א"נ, ומחדש עוד מסברא דאע"ג דבמטמא ומדמע אינו חייב אלא במזיד, ובשונג פטור אף על פי שעשאו בידים, היינו דוקא כשלא בא לידו בתורת שמירה או בתורת גזילה, אלא הלך ושימא טהרות חבירו, אבל בגזלן ושומר אף בשונג חייב, משום דבעי למיעבד השבה מעליא, וכיון שהיזקו בידים לא מצי מימר הש"ל, עיין שם, ובשער המלך הולק וסובר שאף כשעשה הגזלן אומר הש"ל. ועי' שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סימן קד אות ה. בדברי חיים דיני נזקי ממון סימן יב (מבן המחבר, וחזר וכו"כ באמרי בינה דיני דיינים סימן לב) מצדד לומר דאף שגזלן נפטר בהיזק שא"נ בהש"ל, לא עדיף ממזיק היזק שא"נ לרבנן שחייב עכ"פ מדיני שמים, ובשד"ח כללים מערכת הה' כלל צד כתב בשם עמודי אור שגזלן עכו"ם אינו נפטר בהש"ל. בפת"ש סוף סק"א ציין למ"ש בנחלת צבי סימן שסו שאם כפר ונשבע שנתחייב בהשבה מעליא, שדעת הרא"ש שאינו נפטר בהש"ל, אבל היש"ש סובר שגם בנשבע נפטר, ועי' מש"מ פ"ג מה' גזילה הלכה ה שהאריך בזה, ועי' נחלת צבי שם.

⁸⁹ שו"ע ונו"כ שסג ב

⁹⁰ וכתב במחנ"א ה' נזקי ממון סימן א שאפילו רוצה להחזיר חפץ כזה שגזל, אינו יכול לפטור עצמו בכך משום שאין זה בעין שגזל, ועי' שו"ת בית אפרים הו"מ סימן ד, ובסימן ה כתב שאם היה שוה זוו ובשעת שבירה ד' זוו והוזל שוב בשעת תשלומין, יכול לשלם כשער הוזל, משום שעיקר חיוב דשעת שבירה הוא מדין מזיק (עיין לעיל הערה ב), והרי כמזיק סובר המחנ"א שיכול לפטור עצמו בחפץ כזה, כמ"ש בה' נזקי ממון שם

⁹¹ הגוזל שיק ועבר זמנו באופן שאינו יכול לגבות בו, הרי זה היזק ניכר, שהרי התאריך שבו ניכר. אלא שמסברא נראה דממילא לשטרות, שאם אינם נגזלים נפטר בהש"ל אפילו בהיזק ניכר. שם הערה לב

⁹² במנח"פ כתב שלא אמרו במטבע דהוי היזק שאינו ניכר אלא במטבע מתכת שגם בלי הצורה שוה כסף, וכשנפסל הוי כנסכא עכ"פ, אבל בבאנא נאמין (שטרי כסף) שאין גופן ממון אלא שמי"ח על המדינה, כל שנפסלו קצת אינו נפטר בהש"ל, וכן כמזיק דהיינו שפיתח הצורה לא דמי לשף מטבע, והוכיח כן מהא דמוחל שמי"ח שחייב מדד"ג אף על פי שהיזק שאינו ניכר הוא, וע"כ כל שאינו שוה אלא מחמת השעבוד, כשנתבטל השעבוד הוי היזק ניכר, וה"נ בשטרי כסף, עיין שם, ומסתבר שמטבעות שבזמננו דינם כשטרי כסף, שכמעט שאין להם ערך עצמי, כי אם מחמת הצורה. פתחי חושן חלק ה פרק ה הערה כה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

גזל אתרוג לפני החג ששודה הרבה, ומחזיר לו לאחר החג, נחלקו האחרונים אם נפטר בהרי שלך לפניך⁹³.

**יד. המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה
אומר ברשותי ילדה והלה שותק זכה בה זה אומר איני
יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו זה אומר ברשותי וזה
אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה**

עשה קנין בפרה מעוברת⁹⁴ או בשפחה מעוברת⁹⁵, ולא נודע אם ילדה קודם הקנין והולד של מוכר, או לאחר הקנין והולד של לוקח⁹⁶, אם הפרה ברשות מוכר⁹⁷, אין הלוקח יכול להוציא ממנו, אפילו טוען ברי והמוכר טוען שמא,

⁹³ בפת"ש סק"א הביא דברי הפמ"ג באו"ח סימן תרנו סק"א שדן דאפשר דשאני המין דלא שכיח ולא שייך דינא דגרמי, משא"כ באתרוג יש לחייבו מדינא דגרמי, דומיא דגזל סחורה ביום השוק ומחזיר לו לאחר השוק, דפשוט שאינו נפטר בהש"ל ובשם שו"ת בית שמואל (אחרון) כתב דפשוט שאינו נפטר, דהכל רואים ויודעים שאתרוג לאחר החג אינו שוה כאתרוג לפני החג, והפת"ש כתב דתליא בפלוגתא דגבי מטבע שפסלו המלך, וכמ"ש לעיל, וכ"כ בערוה"ש, וכתב דגם בגזל סחורה ביום השוק ועבר יום השוק תליא בפלוגתא זו, ולענ"ד יש לחלק דשאני מטבע ונפסלה דלאו מעשיו גרמו להפסד, משא"כ באתרוג וסחורה שמעשיו גרמו, יש מקום לסברת הפמ"ג לחייבו מדינא דגרמי, ועוד נראה דלא עדיף משור הנסקל שדעת רוב הפוסקים שאם הסגירו בידים לב"ד חייב, אף על פי שהזיק שא"נ הוא, כמ"ש להלן, וגם בשו"ת שו"מ מהדו"ג ח"ג סימן לג פסק שבאתרוג חייב משום שלאחר החג ניכר שאינו שוה כ"כ, וכ"כ במשפט שלום סימן ר בדין סחורה שהזלה, ועי' באורה"ח סימן תרמט ובשד"ח מערכת ד' מינים סימן ו אות ז, כללים מערכת הל' כלל קמא סימן כא שהביאו עוד כמה אחרונים שדנו בזה, ועי' בדיני פקדון פרק ח מ"ש בזה. פתח הושן שם הערה לב שו"ע ונו"כ רכג א

⁹⁵ עי' בט"ז ריש סימן רכג ובאחרונים שם דאיירי שמכר לו פרה זו או שפחה זו, והיתה מעוברת, שאם ילדה קודם הקנין אין הלוקח זוכה בולד, ואם ילדה לאחר הקנין, זוכה הלוקח, עי' סימן רכ סעיף י ובמ"ש בזה בפרק יד, ועי' מחנ"א דיני דשלב"ל סימן ו. ואיירי בקנין שעשו בפרה ואין הפרה בפניהם, כגון בחליפין שוה בשוה, כמבואר בשו"ע שם שהחליף פרה בחמור, או קנין כסף בשפחה (, שאם הפרה בפניהם או שעשו הקנין בגוף הפרה, הרי יודעים אימתי ילדה, ועי' ט"ז שהקשה דיתכן שבאמת יודעים ומכחישים זה את זה בברי וברי, ועי' נה"מ. ונראה פשוט דמצי לאוקמא גם בקנין סודר שמועיל גם בפרה וגם בשפחה, אלא אורחא דמילתא נקט.

⁹⁶ בב"מ דף ק כתבו בראשונים, שבברי וברי או ברי ושמא, אף על גב דקיימא באגם ובסממא, מוקמינן לה אחזקת מרא קמא. וכתבו הראשונים דלא קיי"ל כסומכוס, אלא כרבנן דאמרי המוציא מחבירו עליו הראיה, ולפי זה יש נ"מ ברשות דמאן קיימא, ואפילו עומדת באגם דליכא מוחזק השתא, מ"מ אזלינן בתר חזקת מרא קמא.

⁹⁷ לכאורה עיקר החזקה היא לגבי הולד שעל זה אנו דנים, אלא שדרך הולד להיות עם הפרה ולכן נקט חזקה גבי פרה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

אא"כ יביא הלוקח ראייה בעדים שלאחר מכירה ילדה, ויש אומרים שאם הלוקח טוען ברי והמוכר שמא צריך המוכר לישבע⁹⁸.

היתה הפרה עומדת באגם, או ברשות שאינה של שניהם, בין כששניהם טוענים ברי, ובין כשהלוקח טוען ברי והמוכר שמא, על הלוקח להביא ראייה שברשותו ילדה⁹⁹, ואם לא הביא ראייה צריך המוכר לישבע, אלא שבולד פרה נשבע שבועה חמורה בנקיטת חפץ¹⁰⁰, אבל בשפחה שדינה כקרקע נשבע שבועת היסת¹⁰¹.

אם גם הלוקח טוען שמא, על הלוקח להביא ראייה¹⁰², ויש אומרים¹⁰³ שא"צ המוכר לישבע, ויש אומרים¹⁰⁴ דבשמא ושמא ועומדת באגם חולקים ביניהם. היה הלוקח מוחזק בולד, על המוכר להביא ראייה¹⁰⁵. היה אחד מהם טוען ברי והשני שותק, זכה הטוען ברי בולד¹⁰⁶.

טו. שנל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין

⁹⁸ סמ"ע שם סק"א בדעת הרמב"ם, ומיישב בזה מ"ש ואם לא הביא ראייה, דקאי על תרי בבא דרישא, וצ"ע דפשיטא שאם טוען איני יודע אינו יכול לישבע בנקיטת חפץ, וגם לא מצוינו שלהוציא ממוחזק ממש וגם חזקת מרא קמא שיתחייב שבועה בנקיטת חפץ, וע"כ צריך לומר דלאו בחדא מחתא קאמר, וא"כ מנין לו לדייק דקאי על עומדת ברשות מוכר כלל, ועי' ט"ז מה שהשיג על הסמ"ע, ועי' עוד להלן בדין שבועה זו.

⁹⁹ ואף על פי שאין אחד מהם מוחזק, מ"מ יש למוכר חזקת מרא קמא, וכרבנן דסומכוס דהמוציא מחבירו עליו הראיה.

¹⁰⁰ ועיין בנו"כ אי הוי שבועת מודה במקצת

¹⁰¹ שאין נשבעין על הקרקעות כי אם שבועת היסת, ואם המוכר אינו יודע ישבע שאינו יודע, כבכל שבועת היסת.

¹⁰² שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁰³ הרמ"א שם

¹⁰⁴ שו"ע בדעת הרמב"ם

¹⁰⁵ שו"ע שם סעיף א, דחזקת ממוזן עדיף מחזקת מרא קמא, וכתב הקצה"ח שמדברי התוס' בסוגיא משמע דדוקא כשטען ברי, אבל כשלוקח טוען שמא לא מהני ליה חזקתו מספק, דקיי"ל גודרות אין להם חזקה

¹⁰⁶ שו"ע שם ג, דשתיקה כהודאה, ובנה"מ שם הביא בשם הש"מ שמסתפק בשתק ולבסוף צוח.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כל הנשבעין¹⁰⁷ שבתורה¹⁰⁸ נשבעין ולא משלמין אלא נשבעין להפטר, וילפינן לה מקרא (שמות כב פסוק י) דכתיב שבעת ה' תהיה בין שניהם וגו' וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יִשְׁלַם לומר על כל הנשבעין שבתורה שמי שעליו לשלם הוא נשבע, דהכי משמע קרא שבעת ה' תהיה בין שניהם וכן כל מקום שיש כפירה ולא ירצה לשלם הנתבע יקה בעליו ממנו את השבועה ולא ישלם, רצה לומר כלומר אותו הנתבע שלא ישלם חייב לישבע ולא התובע.

אבל חכמים תקנו בקצת תביעות שיהיו נשבעין ונוטלין כמו שיתבאר טעמא בכל אחד, ואלו הן, השכיר, והנגזל, והנחבל, והחנוני על פנקסו, ושכנגדו חשוד על השבועה.

טז. אין נשבעין לא על העבדים ולא על הקרקעות

למדו חז"ל בכלל ופרט¹⁰⁹ וכלל מה הפרט מפורש כסף או כלים שהוא דבר המיטלטל וגופו ממוזן ואמרה תורה בפרשת השומרים לישבע עליהן, אף כל דבר המיטלטל וגופו ממוזן נשבעין עליו, יצאו קרקעות אף על פי שגופן ממוזן אינן מיטלטלין, ויצאו עבדים שהוקשו לקרקעות לפיכך אמרו ז"ל אלו מהדברים שאין נשבעין עליהן מן התורה קרקעות, אפילו של חוצה לארץ¹¹⁰ שיש אומרים כיון שבקל רגילין למוכרן הוי כמו מיטלטלין לא קי"ל הכי, דכולם בכלל מיעוטא הן, וכן עבדים, לא שנא מודה מקצת לא שנא כופר בכל ועד אחד מכחישו, לא שנא שבעת השומרים, ואפילו אם פשעו בהם ונאבדו פטורים מלשלם.

¹⁰⁷ שו"ע ונו"כ פט א

¹⁰⁸ ג' שבועות מצינו שחייבה התורה לג' ענינים. הא', למודה מקצת, הב', כנגד עד אחד שמעיד נגדו, הג', שבעת שומרין. ובשלתן הנתבע נשבע להתובע ונפטר. וזולת ג' מיני שבועות הנ"ל לא מצינו שחייבה התורה, אלא שחכמי המשנה תיקנו בקצת ענינים שבועה, ותקנתן היתה שישבע התובע ויטול. סמ"ע שם א

¹⁰⁹ שו"ע ונו"כ צה א

¹¹⁰ לבוש וסמ"ע ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

